

דורשים מהלשון 'עוד' שבפסוק.
 60 לכן מבארת הגמרא את הברייתא באופן אחר: **אֵלָא, הָכֵא בְּמֵאָה**
 61 **עֶסְרִינִי, בְּשָׂדֵה שִׁיבְעָה לְכַהֲנִים בְּיֹבֵל, וְהִקְדִּישָׁה הַכֹּהֵן שׁוֹכֵה בָּהּ,**
 62 **וְאֵתוּ פְעֻלִים לְמִיפְרָקָה –** ובאו הבעלים הראשונים לפדותה, **סִלְקָא**
 63 **דְּעֵתָה אֲמִינָא לֹא תִיפְרוֹק –** היית מעלה בדעתך לומר שאינו יכול
 64 לפדותה אפילו לענין זה שְׁתֵּהָא לְפָנֵינוּ בְּשָׂדֵה מְקַנְהָ, כיון שלא
 65 פדאה בפעם הראשונה שיצאה מרשותו, ביובל הקודם, **תְּלַמּוּד**
 66 **לְזִמְרָא לֹא יִגְאֵל עוֹד,** ללמוד, שרק לְכַמּוֹת שְׁתֵּהָתָה, להיות שדה
 67 אחוזה, **אֵינָה נְגַאֲלָת, אֲבָל נְגַאֲלָת שְׁתֵּהָתָה לְפָנֵינוּ בְּשָׂדֵה מְקַנְהָ,**
 68 ונשארת בידו עד היובל, ואז יוצאת מידו ומתחלקת לכהנים.
 69 מוכיחה הגמרא שזו כוונת הברייתא: **וְהִתְנִיא –** וכך גם שנינו
 70 בברייתא אחרת, נאמר בפסוק לגבי המקדיש שדה מקנה וגאלה
 71 אחר, **'בְּשָׁנַת הַיּוֹבֵל יֵשׁוּב הַשָּׂדֶה לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ מֵאֵתוֹ'** (שם כו כד),
 72 **יָכוֹל הֵיית לומר שכונת הפסוק שִׁחְזוֹר הַשָּׂדֶה לְזִמְרָא, שְׁלִקְחוּ מִמֶּנּוּ**
 73 **–** שהלוקח קנה ממנו את השדה לאחר שהקדישה בעליה, **תְּלַמּוּד**
 74 **לְזִמְרָא לְאִשְׁרֵי לֹא אֲחֻזֹת הָאָרְצִי, והיינו שתחזור השדה לבעלים**
 75 **הראשונים שמכרה ללוקח שהקדישה, שהוא ירשה מאבותיו, והיא**
 76 **לפניו כשדה אחוזה. מוסיפה הברייתא: יֵאמֵר הפסוק רק יָשׁוּב הַשָּׂדֶה**
 77 **לְאִשְׁרֵי לֹא אֲחֻזֹת הָאָרְצִי, ונרע שחזרת השדה לבעליה הראשונים,**
 78 **וזה תְּלַמּוּד לְזִמְרָא –** למה נאמר **לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ מֵאֵתוֹ,** אלא ללמוד,
 79 **שָׂדֶה –** שדה אחוזה שהוקדשה ויצאת לכהנים ביובל, **וּמְכַרָה הַכֹּהֵן**
 80 **שׁוֹכֵה בָּהּ, וְהִקְדִּישָׁה הַלּוֹקֵחַ מִן הַכֹּהֵן, וְגֵאלָה אַחַר מֵהַקְדָּשׁ, יָכוֹל**
 81 **היית לומר שביובל הבא תִּחְזוֹר הַשָּׂדֶה לְפְעֻלִים הָרִאשׁוֹנִים, שהרי**
 82 **שדה מקנה חזרת לְאִשְׁרֵי לֹא אֲחֻזֹת הָאָרְצִי, והבעלים הראשונים**
 83 **הוא שירשה מאבותיו כשדה אחוזה, תְּלַמּוּד לְזִמְרָא לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ**
 84 **מֵאֵתוֹ, ללמד שכיון שלא קנאה הלוקח מהבעלים הראשונים, אלא**
 85 **יצאה מרשותו על ידי הקדש ואחר כך מכרה הכהן, אינה חזרת**
 86 **ביובל לבעלים הראשונים אלא לכהן שמכרה ללוקח. וזהו כמבואר**
 87 **בברייתא הקודמת, שאם הבעלים הראשונים שהקדישו את השדה**
 88 **לא גאלוה לפני היובל, זוכה בה הכהן ביובל, והקדישה, הבעלים**
 89 **הראשונים יכולים לפדותה שתחזור להיות לפנייהם רק כשדה מקנה,**
 90 **ולא כשדה אחוזה.**
 91 מבררת הגמרא מדוע הוצרכו שני פסוקים ללמד דין זה, שלאחר
 92 היובל אין הקרקע חזרת לבעלים הראשונים להיות כשדה אחוזה.
 93 מבארת הגמרא: **וְאֵי צִמְרִיךְ –** והוצרכה התורה לְמִיכְתָּב **לֹא יִגְאֵל**
 94 **עוֹד,** כמבואר בברייתא הראשונה, **וְאֵי צִמְרִיךְ לְמִיכְתָּב גַּם לְאִשְׁרֵי**
 95 **קְנָהוּ,** כמבואר בברייתא השנייה. והטעם לכך, **דְּאֵי כְּתָב רְחֻמָּנָא רַק**
 96 **לֹא יִגְאֵל,** ללמד ששדה שיצאה ביובל לכהן, והקדישה, אין
 97 הבעלים הראשונים יכול לחזור ולגאול אותה שתהיה לו כשדה
 98 אחוזה, היינו סבורים שזהו כיון **דְּלֹא קָא הִדְרָה כְּלָל –** שאין השדה
 99 חזרת כלל, לשום אדם, ואף לא לכהן שהקדישה (כיון שכשזכה בה
 100 הכהן נהייתה לפניו כשדה אחוזה, וכיון שהקדישה ולא גאלה עד
 101 היובל, הרי היא מתחלקת ביובל לכהנים, ואין הבעלים הראשונים
 102 אינם זוכים בה, **אֲבָל הָכֵא, באופן של הברייתא השנייה, שהכהן**
 103 **זוכה בה לאחר היובל מכרה לאחר, והקדישה הלוקח, וגאל אדם**
 104 **אחר את השדה, שדין השדה כשדה מקנה דְּקָא הִדְרָה –** שחזרת
 105 **ביובל לבעליה, תִּיהְדָר לְמִדָּה קָמָא –** הייתי יכול לומר שתחזור
 106 **השדה לבעליה הראשונים שהקדישה, שהרי היא לו שדה אחוזה,**
 107 **לכך כְּתָב רְחֻמָּנָא שחזרת השדה לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ, והיינו לכהן שממנו**
 108 **קנה הלוקח האחרון את השדה.**
 109 ממשיכה הגמרא ומבארת: **וְאֵי כְּתָב רְחֻמָּנָא רַק לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ,**
 110 **כאמור בברייתא השנייה וללמד שאדם המקדיש שדה אחוזה ולא**
 111 **גאלה עד היובל, וגאלה אדם אחר, ויצאה ביובל לכהן, ומכרה הכהן**
 112 **לאחר, והקדישה הלוקח וגאלה אדם אחר, שאינה חזרת ביובל הבא**
 113 **לבעלים הראשונים שהקדישה, אלא לכהן, היינו סבורים שהטעם**
 114 **הוא כיון דְּלֹא קָא יְהִיב פְעֻלִים דְּמִי –** שהבעלים לא נתנו דמים
 115 **תמורת השדה, ולכן אינה חזרת לרשותם, אֲבָל הָכֵא, באופן של**
 116 **הברייתא הראשונה, דְּקָא יְהִיב דְּמִי –** שנותנים הבעלים דמים

1 **מְקַדְּשֵׁי בְּרֶק הַבֵּית, ולכן לומדים שדה אחוזה ממקדיש בית,**
 2 **שבשניהם זו קדושת בדק הבית, וְאֵין דְּנִין את דין שדה אחוזה, שזהו**
 3 **קְדָשֵׁי בְּרֶק הַבֵּית, מכבשי עצרת שהם קְדָשֵׁי מוֹפֵת.**
 4 שואלת הגמרא: **וְרַבִּי שְׁמַעוֹן נָמִי, נִילַף שדה אחוזה מְמַקְדִּישׁ בֵּית,**
 5 **שלא תצא השדה מהקדש אלא בדמים. משיבה הגמרא: רבי שמעון**
 6 **סובר שדנין דְּבַר שְׁהוּא מְתַנָּה לְכַהֲנִים מְדַבֵּר שְׁהוּא מְתַנָּה לְכַהֲנִים,**
 7 **ולכן לומדים שדה אחוזה מכבשי עצרת, ששניהם מתנות כהונה,**
 8 **וְאֵין דְּנִין דְּבַר שְׁהוּא מְתַנָּה לְכַהֲנִים, כשדה אחוזה, מְדַבֵּר שְׁאִינוּ**
 9 **מְתַנָּה לְכַהֲנִים, כמקדיש בית.**
 10 שנינו במשנה: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא נִבְנְסִין וְלֹא נוֹתְנִין [ובו],**
 11 **לעולם אין הכהנים נכנסים לתוכה עד שיגאלנה אחר.**
 12 מבארת הגמרא: **אָמַר רַבָּה, מֵאֵי טַעְמִיה דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שאין**
 13 **הכהנים נכנסים לשדה אחוזה, עד שתיגאל על ידי אחר, כיון דְּאָמַר**
 14 **קָרָא (ויקרא כו כ-כא) וְאָם לֹא יִגְאֵל אֶת הַשָּׂדֶה וְאָם מָכַר אֶת הַשָּׂדֶה**
 15 **לְאִישׁ אַחֵר לֹא יִגְאֵל עוֹד, וְהִדָּה הַשָּׂדֶה בְּצִאתוֹ בְּיָבֵל קִדְשׁ לַה', ויש**
 16 **לדרוש את הפסוקים כאילו נכתב כך, וְאָם לֹא יִגְאֵל אֶת הַשָּׂדֶה, לֹא**
 17 **יִגְאֵל עוֹד, וְאָם מָכַר אֶת הַשָּׂדֶה, וְהִדָּה הַשָּׂדֶה בְּצִאתוֹ בְּיָבֵל קִדְשׁ**
 18 **לַה', והיינו שאם לא נגאלה השדה, אינה יוצאת ביובל לכהנים, ורק**
 19 **אם מכרה הגובר לאחר, יוצאת ביובל לכהנים.**
 20 משה הגמרא: **אָמַר אַבְי, סְבִינָא חִרְיָפָא מְפַסְקָא קָרָא –** וכי סכן
 21 **חד חוֹרָן את הפסוקים, שמחמת כן מוציאים את המילים וְאָם מָכַר**
 22 **אֶת הַשָּׂדֶה' ממקומם, ודורשים אותם בפסוק הבא, האומר וְהִדָּה**
 23 **הַשָּׂדֶה בְּצִאתוֹ בְּיָבֵל קִדְשׁ לַה'. והרי לא נאמו כן בפסוקים, אלא**
 24 **נאמר וְהִדָּה הַשָּׂדֶה בְּצִאתוֹ בְּיָבֵל קִדְשׁ לַה', ומשמע שבשנת היובל**
 25 **יוצאת השדה לכהנים, בין אם נגאלה קודם לכן ובין אם לא נגאלה.**
 26 **אֵלָא אָמַר אַבְי, טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר הוא בְּרִיתֵינָא בְּרִיתֵינָא, נאמר**
 27 **בפסוק (שם כו כ) וְאָם לֹא יִגְאֵל אֶת הַשָּׂדֶה וְאָם מָכַר אֶת הַשָּׂדֶה**
 28 **לְאִישׁ אַחֵר לֹא יִגְאֵל עוֹד, וממה שנאמר 'לֹא יִגְאֵל', יָכוֹל היית לומר**
 29 **שלאחר שנמכרה לאיש אחר לֹא תֵהָא נְגַאֲלָת לבעלים כלל, אפילו**
 30 **לא לענין שְׁתֵּהָא לְפָנֵינוּ בְּשָׂדֵה מְקַנְהָ –** כשדה שקונה האדם
 31 **מההקדש, שנקנית לו רק עד היובל, אלא אין הבעלים יכולים**
 32 **לקנותה כלל, תְּלַמּוּד לְזִמְרָא עוֹד, ללמוד שרק לְכַמּוֹת שְׁתֵּהָתָה**
 33 **ברשותו, כשדה אחוזה, אֵינָה נְגַאֲלָת, אֲבָל נְגַאֲלָת היא על ידי**
 34 **המקדיש לענין זה שְׁתֵּהָא לְפָנֵינוּ בְּשָׂדֵה מְקַנְהָ. ויש לברר את דברי**
 35 **הברייתא: אֵימַת –** מתי, באיזה זמן היינו סבורים שאין הבעלים
 36 **יכולים לגאול את השדה אפילו להיות כשדה מקנה, אֵילִימָא –** אם
 37 **תאמר שזהו בְּזִמְנֵי יוֹבֵל רִאשׁוֹן –** לפני שהגיע היובל הראשון שלאחר
 38 **שהקדישה, אֲמַאי אֵינָה נְגַאֲלָת, והרי אפילו בְּשָׂדֵה אֲחֻזָּה נָמִי הוּיָא**
 39 **– יכול הוא לגאולה שתהיה אצלו כשדה אחוזה, שהרי עדיין לא**
 40 **עבר עליה יובל ולא יצאה לכהנים. אֵלָא פְּשִׁימָא שמדובר בְּזִמְנֵי יוֹבֵל**
 41 **שְׁנִי –** לאחר היובל הראשון, שאינו יכול לפדותה שתהיה לו כשדה
 42 **אחוז, ואמרה התורה שיכול לפדותה שתהיה לו כשדה מקנה.**
 43 **וְלִמָּאן –** וברעת איזה תנא אפשר לומר כן, **אֵילִימָא לְרַבִּי יְהוֹנָתָן**
 44 **וְרַבִּי שְׁמַעוֹן, הרי לדבריהם כבר בשנת היובל הראשון לְכַהֲנִים**
 45 **נְפִיקָא –** יצאה השדה לכהנים, בחינם או בדמים, ואין הבעלים יכולים
 46 **לחזור ולגאולה. אֵלָא לֹא –** ודאי סוברת הברייתא כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר,
 47 **שאם לא נגאלה השדה קודם היובל אינה יוצאת לכהנים ביובל,**
 48 **וחידשה הברייתא שבאותו זמן שלאחר היובל יכולים הבעלים**
 49 **לקנותה שתהיה להם כשדה מקנה, ולא כשדה אחוזה. מסיים אבי**
 50 **את ביאורו: וְשַׁמַּע מִינָה –** ומוכח מברייתא זו, **דְּטַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר**
 51 **הוא מְהִכָּא, מכך שהוצרכה התורה להשמיענו את דין השדה ביובל**
 52 **שני, שהיא נקנית לבעלים להיות שדה מקנה, מוכח שאינה יוצאת**
 53 **לכהנים ביובל הראשון, והיינו כיון שלעולם אין השדה ניתנת**
 54 **לכהנים עד שיגאלנה אחר מההקדש, כדברי רבי אליעזר.**
 55 תמזה הגמרא על ביאור זה: **וְתִקְפָּרָא –** וכי אתה סבור שניתן לבאר
 56 **כך את הברייתא, כרבי אליעזר, והרי אם כן קשה, רַבִּי יְהוֹנָתָן וְרַבִּי**
 57 **שְׁמַעוֹן החולקים על רבי אליעזר, ולדבריהם ביובל ניתנת השדה**
 58 **לכהנים אף אם לא נגאלה, הֵא עוֹד' מֵאֵי דְּרַבִּי בִּיה –** מה הם

קמח

המשך ביאור למס' ערכין ליום רביעי עמ' א

- 1 להקדש עבור הקרקע, היה צד לומר דתיקום בידיהו - שתעמוד
2 השדה בידם להיות שדה אחוזה, כבתחילה, כתב רחמנא 'לא ינאל',
3 ללמד שאינה חוזרת להיות כשדה אחוזה.
4 מוסיפה הגמרא ומבארת את הדרשה הנוספת שהובאה בברייתא
5 הראשונה: ואי כתב רחמנא רק 'לא ינאל', ולא כתב 'עוד', הוה
6 אמינא - היינו סבורים לומר דלא תיפרזק כלל - שאין הבעלים
7 הראשונים יכולים לפדותה כלל, אף לא כשדה מקנה, כתב רחמנא
8 'עוד', ללמד שרק לכמות שהיתה אינה ננאלת, להיות לפניו כשדה
9 אחוזה, אבל ננאלת היא לענין זה שתהא לפניו כשדה מקנה,
- 10 ויוצאת מרשותו ביובל, ומתחלקת לכהנים.
11 הגמרא חוזרת לנידון שהתחילה בו לעיל, בביאור טעמו של רבי
12 אליעזר. מבררת הגמרא: מאי הוי עלה - מה עלה בשאלה שנשאלה
13 לעיל, מה טעמו של רבי אליעזר האומר שאם לא נגאלה השדה
14 אינה ניתנת לכהנים ביובל, מאחר ודחינו את הביאורים שאמרו בזה
15 רבה ואביי. מבארת הגמרא: אמר רבא, אמר קרא (שם כז כא) 'והיה
16 השדה בצאתו ביובל קדש לה' כשדה החכם לפהן תהיה אחרתו',
17 ומשמע מלשון 'בצאתו' שרק כשיוצאת השדה מיד אחר, שפדאו,
18 ניתנת השדה לכהנים, ולא כשנמצאת השדה עדיין ביד הקדש.

מבררת הגמרא מדוע הוצרכו שתי הברייתות לדרוש דין זה משני פסוקים שונים: **וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתָּב** – והוצרכה התורה לכתוב **לֹא יִנְאָל**, כמבואר בברייתא הראשונה, **וְאִיצְטְרִיךְ לְמִכְתָּב לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ** כמבואר בברייתא השנייה, אף ששני הפסוקים מלמדים את אותו דין, שאחר שעבר יובל והתחלקה השדה לכהנים, אין השדה חוזרת ביובל הבא לבעלים הראשונים. **דְּאִי כְתָב רְחֻמְנָא** רק את הפסוק **לֹא יִנְאָל**, הנאמר לגבי שדה אחוזה שיצאה ביובל לכהנים והקדיש הכהן את השדה שזכה בה ביובל, שאין הבעלים יכול לפדותה שתהיה לפניו כשדה אחוזה, היינו סבורים שזוהו רק באופן זה, משום **דְּלֹא קָא הִרְדָּא בְּלָל** – שאינה חוזרת ביובל כלל, שהרי היא נשארה ברשות הקדש. אבל באופן המבואר בברייתא השנייה, שהכהן מכר את השדה לאדם אחר, והלוקח הקדישה, שהשדה חוזרת ביובל, היה מקום לומר שחוזרת לבעלים הראשונים, לכך **כְּתָב רְחֻמְנָא לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ**, ללמד שאף באופן שהשדה חוזרת ביובל, מכל מקום אינה חוזרת לבעלים הראשונים אלא לכהן. **וְאִי כְתָב רְחֻמְנָא לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ**, הנאמר לגבי שדה מקנה, והיינו באופן שהכהן מכרה ללוקח והלוקח הקדישה, שחוזרת השדה ביובל לכהן, הייתי סבור שהטעם שאינה חוזרת לבעלים הראשונים הוא מחמת **דְּלֹא קְהִיבֵי בְּעֵלִים דְּמִי** – שאינם נותנים דמים תמורת הקרקע, **אֲבָל הָכֵא**, באופן שהכהן הקדיש את השדה והבעלים פודה אותה מיד הקדש, **דִּיהִיבֵי בְּעֵלִים דְּמִי** – שנותן הבעלים דמים תמורת הקרקע, הייתי סבור לומר דתיקום בידיהו – שתעמוד השדה ברשותו כשדה אחוזה. לכך **כְּתָב רְחֻמְנָא לֹא יִנְאָל**, ללמד שאפילו במקום שנתנו הבעלים דמים אינה חוזרת להיות לפניו כשדה אחוזה. מסיימת הגמרא את ביאורה: **וְאִי כְתָב רְחֻמְנָא לֹא יִנְאָל**, **וְלֹא כְתָב עוֹד**, הוּוּ אֲמִינָא דְלֹא תִיפְרוֹק בְּלָל – שלא יוכל הבעלים לפדותה כלל, ואף לא כשדה מקנה, **כְּתָב רְחֻמְנָא עוֹד**, ללמד שרק **לְכַמּוֹת שְׁהִיתָה אֵינָה נִנְאֶלְתָּ**, להיות לפניו כשדה אחוזה, **אֲבָל נִנְאֶלְתָּ** היא לענין זה **שְׁתַּהֲמָא לְפָנֵינוּ בְּשַׂדְהָ מְקַנְהָ**. הגמרא חוזרת לספק שהובא לעיל בדעת רבי אליעזר. שואלת הגמרא: **מַאי הוּוּ עֲלֵה** – מה עלה לבידנו בפשיטת הספק שהובא לעיל, לדעת רבי אליעזר שאין השדה מתחלקת לכהנים ביובל אלא אם כן גאלה אדם אחר, האם יכול הבעלים לפדותה אחר יובל ראשון שלא יצאה בו לכהנים, שתהא לפניו כשדה אחוזה. הגמרא פושטת את הספק מברייתא: **תָּא שְׁמַע**, שנינו בברייתא, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר**, אם **נִנְאֶלְתָּ הַבְּעֵלִים בְּיּוֹבֵל שְׁנִי** – קודם היובל השני, **וְיִצְאָה לְכַהֲנִים בְּיּוֹבֵל** שאחריו. הרי מבואר כאן בפירושו, שדין הבעלים אחר יובל ראשון כדין אדם אחר, שהשדה באה לרשותו רק כשדה מקנה ולא כשדה אחוזה. מקשה הגמרא: **אָמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב אֲשֵׁי הָאֲנָן לֹא תִנֵּן הַכִּי** – הרי אנו לא שנינו כך במשנתנו, שהרי שנינו במשנה **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר**, ועולם **אֵין הַכַּהֲנִים נִבְּנִסִין לְתוֹכָהּ עַד שִׁנְאֶלְתָּה אַחֲרָי**, ומשמע מלשון 'אחר' שאם גאלה הבעלים עצמו, אף אם עשה כן לאחר יובל ראשון, אין הכהנים נכנסים לתוכה, ורק כשגאלה אחר יכולים הכהנים להכנס לתוכה. מתרצת הגמרא: **אָמַר לִיה רַב אֲשֵׁי לְרַבִּינָא**, **בְּעֵלִים בְּיּוֹבֵל שְׁנִי**, **כְּאַחֲרֵי דְּמִו** – דינם שוה לאדם אחר, וממילא כשאמר רבי אליעזר שלאחר שגאלה 'אחר' נכנסים לתוכה הכהנים, היינו אף אם הבעלים עצמו גאלה לאחר יובל, וכמו שפשטנו את הספק. הגמרא מביאה גירסה אחרת בברייתא לפשוט את הספק: **אִיבָא דְּאַרְצֵי** – יש מביאים את פשיטת הספק של הגמרא כך, שנינו בברייתא, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר**, **נִנְאֶלְתָּ בְעֵלִים בְּיּוֹבֵל שְׁנִי אֵינָה יּוֹצְאָה לְכַהֲנִים בְּיּוֹבֵל**, ומבואר בברייתא שאם גאל הבעלים את השדה גם אחרי היובל הראשון, הרי היא לפניו כשדה אחוזה ואינה יוצאת ביובל לכהנים. והיינו כיון שכל זמן שלא התחלקה השדה לכהנים, יכול הבעלים לפדותה, ותהא לפניו כשדה אחוזה. **אָמַר לִיה רַבִּינָא לְרַב אֲשֵׁי**, **אָף אֲנָן נְמִי תִנְיָנָא** – אף במשנתנו שנינו כן, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר**, לעולם **אֵין הַכַּהֲנִים נִבְּנִסִין לְתוֹכָהּ עַד שִׁנְאֶלְתָּה אַחֲרָי**, הרי שרק אם גאלה אדם אחר מתחלקת השדה אליו ביובל.

הגמרא מסתפקת בדעת רבי אליעזר: **אִיבְעִינָא לְהוּ** – הסתפקו בני הישיבה, לדעת רבי אליעזר האומר שאם לא נגאלה השדה קודם היובל הראשון על ידי שום אדם, אינה יוצאת לכהנים ביובל אלא נשארת ברשות ההקדש, **בְּעֵלִים הַפּוֹדָה אֶת הַשְּׂדֵה בְּיּוֹבֵל שְׁנִי** – לאחר היובל הראשון, האם **כְּאַחֲרֵי דְּמִו** – דינו כמו אדם אחר הפודה את השדה, שהיא לפניו כשדה מקנה, וביובל הבא תצא מרשותו ותתחלק לכהנים, **אוּ לֹא** – או שאין דין הבעלים כדין כל אדם, אלא כמו שאם פדאה קודם היובל הראשון חוזרת היא להיות לפניו כשדה אחוזה, כך אם פדאה קודם היובל השני, חוזרת היא להיות לו כשדה אחוזה. מביאה הגמרא ראייה לפשוט את הספק: **תָּא שְׁמַע** – בא ושמע ראייה מהברייתא שהובאה לעיל (ע"א), נאמר בפסוק (ויקרא כו ב) **וְיָאָם לֹא יִנְאָל אֶת הַשְּׂדֵה וְאָם מִכָּר אֶת הַשְּׂדֵה לְאִישׁ אַחֵר לֹא יִנְאָל עוֹד**, **יּוֹבֵל הֵיית לומר שלא תהא נִנְאֶלְתָּ על ידי הבעלים אפילו לענין זה שְׁתַּהֲמָא לְפָנֵינוּ בְּשַׂדְהָ מְקַנְהָ**, תלמוד לומר **עוֹד**, רק **לְכַמּוֹת שְׁהִיתָה אֵינָה נִנְאֶלְתָּ**, להיות לפניו כשדה אחוזה, **אֲבָל נִנְאֶלְתָּ** היא לענין זה שְׁתַּהֲמָא לְפָנֵינוּ בְּשַׂדְהָ מְקַנְהָ. ויש לברר, **אֵימַת** – מתי, באיזה זמן היינו סבורים שאין הבעלים יכול לגאול את שדהו אפילו להיות כשדה מקנה, **אֱמִינָא בְּיּוֹבֵל רֵאשׁוֹן** – קודם שעבר היובל הראשון, **אֲמִינָא** – מדוע אמרה בברייתא שאינה נִנְאֶלְתָּ, והרי **אֲחוּזָה נְמִי הוּוּא** – תהיה השדה שפדאה הבעלים, שהרי עדיין לא הגיע היובל ולא התחלקה לכהנים. **אֱלָא פְּשִׁיטָא** שמדובר **בְּיּוֹבֵל שְׁנִי**, וחידישה הברייתא שיכול הבעלים לפדותה, רק שתהא לפניו כשדה מקנה, ולא כשדה אחוזה. ממשיכה הגמרא ומבררת, **וּלְמָאן** – ובדעת מי נשנתה הברייתא, **אִי לְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן** שבמשנתנו (כה). הרי הם סבורים שכבר ביובל הראשון **לְכַהֲנִים נִפְקָא** – יצאה השדה לרשות לכהנים, וכיצד יוכל הבעלים לפדותה לאחר היובל, והרי כבר אינה ברשות הקדש. **אֱלָא לֹא** – ודאי נאמרה הברייתא לדעת **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר**, האומר שכל זמן שלא נגאלה השדה על ידי אחר אינה יוצאת ביובל לכהנים, ולפי שיטתו הוצרכה הברייתא לומר שאין הבעלים יכול לפדותה שתהא לפניו כשדה אחוזה, אלא רק כשדה מקנה. **וְשְׁמַע מִינָהּ** – ומוכח מהברייתא, שבְּעֵלִים הַפּוֹדָה אֶת הַשְּׂדֵה **בְּיּוֹבֵל שְׁנִי**, **כְּאַחֲרֵי דְּמִו** – דינו כאדם אחר הפודה את השדה, שהיא לפניו כשדה מקנה היוצאת ביובל לכהנים, ולא כשדה אחוזה. הגמרא מבארת את הברייתא באופן אחר, ודוחה את הראיה. תמוהה הגמרא: **וְתִקְפָּרָא** – וכי כך אתה סבור לומר, שהברייתא רק כדעת רבי אליעזר, והרי אם כן יקשה, **רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן** החולקים על רבי אליעזר, **הָאִי עוֹד מַאי דְּרָשִׁי בִּיה** – מה הם דורשים מתיבת 'עוד' שכתבה התורה. **אֱלָא** ודאי יש לפרש את הברייתא באופן אחר, **וְהָכֵא כְּמַאי עֲסָקִינוּ**, **בְּשַׂדְהָ שִׁינְאָה לְכַהֲנִים בְּיּוֹבֵל**, וְהִקְדִּישָׁה הַכֹּהֵן שֹׁכֵה בָהּ, **וְאֵתָּו בְּעֵלִים לְמִפְרֻקָּה** – ובאו הבעלים לפדותה, **דְּתִפְרוֹק דְּעִתְדָּא אֲמִינָא** שכיון שלא פדאה הבעלים קודם היובל, לא תִפְרוֹק – אינו יכול לפדותה אפילו לענין זה שְׁתַּהֲמָא לְפָנֵינוּ רַק בְּשַׂדְהָ מְקַנְהָ, **תְּלַמּוּד לּוֹמַר עוֹד**, ללמד שרק **לְכַמּוֹת שְׁהִיתָה אֵינָה נִנְאֶלְתָּ**, להיות כשדה אחוזה, **אֲבָל נִנְאֶלְתָּ** על ידי הבעלים לענין שְׁתַּהֲמָא לְפָנֵינוּ בְּשַׂדְהָ מְקַנְהָ. מסייעת לכך הגמרא מברייתא: **וְהִתְנִיָּא** – וכך שנינו גם בברייתא, נאמר בפסוק לגבי שדה מקנה (שם כו ב) **בְּשַׂנְתָּ הַיּוֹבֵל יִשׁוּב הַשְּׂדֵה לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ מֵאִתּוֹ לְאִשְׁרֵי לֹא אַחֲזַת הָאָרֶץ**, **יּוֹבֵל הֵיית לומר שִׁיחֲזוֹר לְגֹבֶר שֶׁהִלּוּקַח לְקַחָהּ הִימֵנָה**, תלמוד לומר **לְאִשְׁרֵי לֹא אַחֲזַת הָאָרֶץ**, ללמד שחוזרת השדה לבעלים הראשונים, שמכר שִׁיחֲזוֹר. ולכאורה די בכך שיאמר הפסוק רק **לְאִשְׁרֵי לֹא אַחֲזַת הָאָרֶץ**, ומה תלמוד לומר – לשם מה כתבה התורה **לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ**, ללמד דין זה, שְׂדֵה שִׁינְאָה בְּיּוֹבֵל לְכַהֲנִים, **וּמִכְרָהּ הַכֹּהֵן שֹׁכֵה בָהּ אֶת חִלְקוֹ**, וְהִקְדִּישָׁה הַלּוֹקָח, **וְנִנְאֶלְתָּ אָדָם אַחֵר**, **יּוֹבֵל הֵיית לומר שביובל הבא תחזור השדה לבעלים הראשונים**, תלמוד לומר **לְאִשְׁרֵי קְנָהוּ**, והיינו לכהן שממנו קנה הלוקח את השדה, כיון שכשזכה בה הכהן ביובל נעשתה לפניו כשדה אחוזה, שאף אם מכרה לאחר, חוזרת אליו ביובל.

המשך ביאור למס' ערכין ליום ראשון עמ' ב

8 דין נוסף, המקדיש נכסיו, אף התפילין בכלל נכסיו, ולכן מעלין
9 (-שמים) לו תפילין, ולזה מעות ופודה אותם.

10 נמרא

11 שואלת הגמרא: מאי מעמא מניחים לחיבי ערכין את הדברים
12 שבמשנה. משיבה הגמרא: דאמר קרא לענין ערכין,

1 אם היה לו מין אחד מרובה יותר מכדי צרכו, ומין אחד מועט מכדי
2 צרכו, כגון שהיו לחרש שלשה מעצדין ומגירה אחת, אין אומרים לו
3 למכור את הכלי המיותר במין המרובה וליקח בדמיו כלי נוסף מן
4 המין המועט, אלא נותנין לו שני מינין (-שני כלים) מן המרובה,
5 ואת השלישית נוטלים להקדש, ומניחים לו כל מה שיש לו מן המין
6 המועט, ואין קונים לו אחד נוסף, שכשם שהיה די לו עד עתה באחד,
7 כך יהיה די לו מכאן ואילך.

המשך ביאור למס' ערכין ליום רביעי עמ' ב

44 לעולם, ובגמרא יבואר דין זה, ונזאלין לעולם - אם הקדיש הכהן או
45 הלוי קרקע שהיא אצלו כשדה אחוזה, והיינו מארבעים ושמונה
46 ערים שניתנו ללויים, יכול לגאול אותה לעולם, בין לפני היוכל בין
47 לאחר היוכל, ואין דינו ככל ישראל שלאחר היוכל אינו יכול לגאול,
48 שלגבי ישראל נאמר (ויקרא כו ב) 'ואם לא יגאל את השדה ואם מכר
49 את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד', ולגבי הלויים נאמר (ויקרא כה
50 לב) 'וערי הלויים פתי ערי אֲחֻזתם גאלת עולם תהיה ללוים'.

51 נמרא

52 משנתנו הביאה מחלוקת בענין שדה מקנה שנהפכה להיות שדה
53 אחוזה, והגמרא מביאה ברייתא המבארת את טעמיהם: תנו רבנן,
54 מנין לאדם הלוקח שדה מאביו, והקדישה, ואחר כך מת אביו,
55 מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה, אף שבשעה שהקדישה היתה זו
56 שדה מקנה, תלמוד לומר 'ואם (משדה) [את שדה] מקנתו אשר
57 לא משדה אחוזתו יקדיש לה', ויש לדרוש שרק שדה שאינה ראויה
58 להיות שדה אחוזה, דינה כשדה מקנה, יצתה שדה זו שראויה
59 להיות שדה אחוזה, כשימות אביו וירשנו, שאין דינה כשדה מקנה
60 אלא כשדה אחוזה, דכרי רבי יהודה ורבי שמעון. רבי מאיר אומר,
61 מנין ללוקח שדה מאביו, ומת אביו, ונהיתה לפני הבן כשדה
62 אחוזה, ואחר כך הקדישה, מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה,
63 תלמוד לומר 'ואם (משדה) [את שדה] מקנתו אשר לא משדה
64 אחוזתו', ויש לדרוש שרק שדה שעתה אינה שדה אחוזה, דינה
65 כשדה מקנה, יצאת שדה זו שהיא עתה שדה אחוזה, שהרי ירשה
66 מאביו.

67 כיון שלדברי הכל דורשים את אותו פסוק, הגמרא מבררת את טעמי
68 מחלוקתם. מבררת הגמרא: לימא בהא קא מיפלגי - שמא נאמר
69 שבדבר זה נחלקו רבי מאיר עם רבי יהודה ורבי שמעון, דרבי מאיר
70 סבר, קנין פירות כקנין הגוף דמי - הקנין שהיה לבן בחיי אביו,
71 שהוא רק קנין לאכול את פירות הקרקע עד היוכל, נחשב כקנין הגוף.
72 וכיון שכך היינו אומרים שאם מת אביו ואחר כך הקדישה גם כן דינה
73 כשדה מקנה, כיון שכבר היתה קנייה לו קודם מיתת אביו, ובמיתת
74 אביו לא נוסף לו כלום, ונשאר דינה כשדה מקנה, והוצרך הפסוק
75 להשמיענו שכיון שירשה הרי דינה לפניו כשדה אחוזה, אבל אם
76 הקדישה קודם שמת אביו, בעודה שדה מקנה, אף שמת אביו אחר
77 כך נשאר דינה כשדה מקנה. ואילו רבי יהודה ורבי שמעון סברי,
78 קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, וכשמת אביו ודאי השתנתה
79 השדה משדה מקנה לשדה אחוזה, שהרי נוסף בכך קנין הגוף שלא
80 היה לו קודם לכן, וממילא אם הקדישה עתה ודאי שדינה כמקדיש
81 שדה אחוזה, ולא היתה התורה צריכה להשמיענו זאת, ולכן הם
82 דורשים מהפסוק שאפילו אם הקדישה קודם שמת אביו, בעודה שדה
83 מקנה, ואחר כך מת אביו, השתנה דינה להיות שדה אחוזה.

84 דוחה הגמרא: אמר רב נתנן בר יצחק, בעלמא - בשאר המקומות,
85 לדעת רבי שמעון ורבי יהודה קנין פירות כקנין הגוף דמי - הוא
86 נחשב, ויש צורך בפסוק גם לאופן שמת האב ואחר כך הקדישה,

1 לכהנים, אבל אם הבעלים עצמו גאלה, אף אם עשה כן לאחר היוכל
2 הראשון, אינה מתחלקת לכהנים. אמר ליה רב אשי לרבינא, אין זו
3 ראייה, דאי ממתניתין - אם היית רוצה לפשוט את הספק ממשנתנו,
4 הוה אמינא - הייתי יכול לדחות זאת ולומר שהבעלים ביוכל שני,
5 כְּאַחַר דְּמו - דינם כאדם אחר, וכוננת רבי אליעזר במשנה בזה
6 שאמר 'אחר' גם לבעלים, שאחר היוכל נקראים 'אחר' ואף אם
7 הבעלים הם שפדאוה לאחר היוכל, ביוכל הבא מתחלקת השדה
8 לכהנים. קא משמע לן - לכן השמיעה לנו הברייתא דבר זה
9 בפרוש, שרק אם אדם אחר גאל את השדה מתחלקת היא לכהנים
10 ביוכל. אבל אם הבעלים גאלה, אף אם עשה כן לאחר היוכל
11 הראשון, חזרת היא להיות לפניו כשדה אחוזה, ואינה מתחלקת
12 לכהנים.

13 משנה

14 משנתנו עוסקת בדין אדם שתחילה היתה אצלו השדה שדה מקנה/
15 ולאחר זמן נהייתה שדה אחוזה, כיצד דינים אותה: הלוקח שדה
16 מאביו, והרי היא אצלו שדה מקנה, ומת אביו, והרי היא אצלו
17 עכשיו שדה אחוזה, ואחר כך הקדישה, הרי היא כשדה אחוזה,
18 כיון שבשעה שהקדישה היתה אצלו שדה אחוזה, ואם בא לפדותה
19 נותן לפי זרע חומר שעורים בחמישים שקל כסף, ואם לא פדאה עד
20 היוכל הרי היא מתחלקת לכהנים. אבל אם הקדישה בזמן שהיתה
21 לפניו שדה מקנה, ואחר כך מת אביו ונעשתה אצלו כשדה אחוזה,
22 דינם אותה לפי שעת ההקדשה, והרי היא כשדה מקנה, ונפדית
23 בשויה, ואם פדאה אדם אחר חזרת היא אליו ביוכל. שהרי בשעה
24 שהקדישה לא היה גוף השדה שלו, ודינה כמו כל שדה מקנה
25 שהקדישה הלוקח וגאלה אחר שחזרת ביוכל לבעלים, וכאן הוא
26 יורש את כח אביו שהרי אם היה אביו חי היתה השדה חזרת אליו,
27 ולכן גם עתה חזרת אליו השדה ביוכל, דכרי רבי מאיר.
28 רבי יהודה ורבי שמעון אומרים, אף אם בזמן שהקדישה היתה לפניו
29 כשדה מקנה, כיון שלאחר זמן ירשה מאביו, הרי היא כשדה אחוזה,
30 ונוהגים בה כל הדינים שנאמרו בשדה אחוזה, שנאמר (ויקרא כו כב)
31 'ואם משדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו יקדיש לה', ובכך
32 שהוסיפה התורה וכתבה 'אשר לא משדה אחוזתו', באה התורה
33 ללמד שדין שדה מקנה הוא רק בשדה שאינה ראויה להיות כלל
34 שדה אחוזה, יצתה שדה זו שאף קודם שמת אביו היא ראויה
35 להיות שדה אחוזה, לכשימות אביו, ואף שבשעה שהקדישה היתה
36 בידו כשדה מקנה, אם מת אביו נעשה דינה כשדה אחוזה.

37 המשנה מבארת את דינה של שדה מקנה: שדה מקנה, שהקדישה
38 הלוקח וגאלה אדם אחר, אינה יוצאת לכהנים ביוכל, אלא חזרת
39 לבעליה הראשונים שמכרה לזה שהקדישה, לפי שאין אדם מקדיש
40 דבר שאינו שלו, וכיון שהלוקח קנה מהבעלים את הקרקע רק
41 לשנים שעד היוכל, ממילא גם הקדשו חל רק לשנים אלו ולא יותר,
42 וביוכל חזרת השדה לבעלים.
43 המשנה מבארת את דין הכהנים והלויים: תבתיים והלויים, מקדישין